

Zasady funkcjonowania rynku

Rynek – pojęcie i rodzaje

Rynkiem nazywamy całość transakcji kupna i sprzedaży oraz warunków, w jakich one przebiegają.

Rynek pełni funkcję regulatora rynku.

Ten całościowy kształt transakcji można klasyfikować według różnych kryteriów podziału:

- według przedmiotu obrotu;
- według zasięgu geograficznego;
- w zależności od sytuacji rynkowej możemy wyróżnić rynek sprzedawcy i rynek nabywcy;
- w zależności od stopnia jednorodności przedmiotu transakcji możemy wyróżnić rynek homogeniczny oraz rynek heterogeniczny;
- w zależności od stopnia wyrównywania się ceny wyróżniamy rynek doskonały i niedoskonały.

Rynek pełni szereg funkcji, do których zaliczamy m.in. funkcję informacyjną, równowagi, selekcyjną i alokacyjną.

Pojęcie popytu

Popyt na dane dobro jest to ilość tego dobra, jaką nabywcy są w stanie nabyć po określonej cenie i w określonym czasie.

Popyt - (ang. demand) – funkcyjna zależność między ceną produktu a jego ilością, którą skłonni są zakupić nabywcy. Na tę skłonność składa się chęć (determinowaną preferencjami) oraz ekonomiczna możliwość (determinowaną siłą nabywczą). W funkcji popytu (D) zmienną objaśniającą jest cena produktu (P), podczas gdy zmienną objaśnianą jest wielkość popytu (Q^D).

Wykresem funkcji popytu jest tzw. krzywa popytu. Należy zwrócić uwagę na różnicę pomiędzy popytem a wielkością popytu. Popyt to cała funkcja, natomiast wielkość popytu to ilość dobra, jaką konsumenci chcą nabyć przy danej cenie. Wielkość popytu przy cenie (p) jest więc konkretnym elementem funkcji, któremu na krzywej popytu odpowiada jeden punkt.

Popyt jest funkcją wielu zmiennych. Pierwsza z nich to cena. Oprócz niej są jeszcze inne, pozacenowe determinanty popytu:

- Dochody nabywców;
- Ceny dóbr konsumpcyjnych i substytucyjnych;
- Oczekiwane zmiany sytuacji rynkowej;
- Gusty i preferencje nabywców
- Zmiana liczby i struktury ludności.

Popyt a cena

Wzrost ceny powoduje spadek popytu,
spadek ceny powoduje wzrost popytu*

*przy zachowaniu zasady Ceteris Paribus

Prawo popytu oznacza, że zależność między ceną dobra oraz wielkością popytu na to dobro jest odwrotna. To znaczy, że przy *ceteris paribus*, wraz ze wzrostem ceny danego dobra, zmaleje zapotrzebowanie na dobro, a wraz ze spadkiem ceny dobra zapotrzebowanie na nie rośnie.

Nietypowe krzywe popytu

1. Popyt sztywny albo doskonale nieelastyczny
2. Doskonale elastyczny
3. Popyt zachowujący się paradoksalnie.

Zamiana popytu i zmiana ceny mogą być jednokierunkowe, gdy wzrost ceny powoduje wzrost popytu, a spadek ceny spadek popytu

Pojęcie podaży

Podaż danego dobra jest to ilość tego dobra zaoferowana przez producentów do sprzedaży po danej cenie w określonym czasie.

Podaż a cena

Wzrost ceny powoduje *ceteris paribus* wzrost podaży, spadek ceny – zmniejszenie podaży.

Rozmiary podaży określane są również przez czynniki pozacenowe. Wśród nich należy wymienić koszty wytwarzania, rentowność produkcji dóbr substytucyjnych, czynniki naturalne oraz inne o charakterze obiektywnym.

Elastyczność popytu i podaży

Cenowa elastyczność popytu

Współczynnik cenowej elastyczności popytu mierzy reakcję popytu na zmianę ceny.

Rodzaje cenowej elastyczności popytu

Rodzaje cenowej elastyczności popytu:

- Dla $E_{dp}=0$ popyt doskonale nieelastyczny (popyt sztywny) zmiana ceny nie przekłada się na zmiany popytu, co oznacza, że konsumenci nabywają stałą ilość dobra niezależnie od zmieniających się cen. Przykładem dóbr o popycie zbliżonym do doskonale nieelastycznego mogą być produkty trudno zastępowalne przez inne, a jednocześnie zużywane w stałych ilościach w gospodarstwach domowych – np. sól lub tytoń lub też produkty, od których konsumenci są uzależnieni.
- Dla $E_{dp} (0;1)$ popyt nieelastyczny – procentowa zmiana popytu jest mniejsza niż procentowa zmian
- Dla $E_{dp} =1$ popyt proporcjonalny – wielkość popytu w takim samym stopniu co zmiana ceny.a ceny.
- Dla $E_{dp} > 1$ popyt elastyczny – wielkość popytu zmienia się bardziej niż zmiana ceny.
- Dla $E_{dp} \rightarrow \infty$ popyt doskonale elastyczny – oznacza, że przy danym poziomie ceny konsumenci są skłonni nabyć każdą ilość dobra, ale każda minimalna zmiana ceny doprowadzi do znacznych zmian popytu.

Mieszana cenowa elastyczność popytu

Reakcję popytu na dobro X na zmianę ceny dobra substytucyjnego lub komplementarnego nazywamy mieszaną cenową elastycznością popytu. Jej miara jest współczynnik mieszanej cenowej elastyczności popytu.

Dochodowa elastyczność popytu

Reakcją popytu na zmianę dochodu nazywamy dochodową elastycznością popytu. Miarą tej reakcji jest współczynnik dochodowej elastyczności popytu.

Cenowa elastyczność podaży

Reakcja podaży na zmianę ceny to cenowa elastyczność podaży. Siłę tej reakcji możemy mierzyć za pomocą współczynnika cenowej elastyczności podaży.

EPS a charakter podaży:

- $Eps > 1$ – podaż elastyczna – jednostkowa zmiana ceny wywołuje więcej niż jednostkową zmianę wielkości podaży.
- $0 < Eps < 1$ – podaż nieelastyczna – jednostkowa zmiana ceny powoduje mniej niż jednostkową zmianę wielkości podaży.
- $Eps = 1$ – podaż jednostkowa (wzorcowa, proporcjonalnie elastyczna) – jednostkowa zmiana ceny wywołuje jednostkową zmianę wielkości podaży.
- $Eps = \infty$ – podaż doskonale elastyczna – dla danej ceny podaż może przyjąć dowolną wielkość.
- $Eps = 0$ – podaż doskonale nieelastyczna (sztywna) – dla różnych cen podaż przyjmuje stałą wielkość, podaż nie reaguje na zmianę ceny.

Współczynnik cenowej elastyczności podaży może przybierać różne wartości co oznacza, że wyróżniamy kilka rodzajów cenowej elastyczności podaży.

Dziękuję za uwagę

mgr Katarzyna Godek